

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 10ης Σεπτεμβρίου 2009*

Στην υπόθεση C-446/07,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Tribunale civile di Modena (Ιταλία) με απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2007, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο την 1η Οκτωβρίου 2007, στο πλαίσιο της δίκης

Alberto Severi, ενεργών ιδίω ονόματι και ως νόμιμος εκπρόσωπος της Cavazzuti e figli SpA, νυν Grandi Salumifici Italiani SpA,

κατά

Regione Emilia-Romagna,

παρισταμένης της:

Associazione fra Produttori per la Tutela del «Salame Felino»,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta, Γ. Αρέστη και J. Malenovský (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston
γραμματέας: N. Nanchev, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 11ης Δεκεμβρίου 2008,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο A. Severi και η Grandi Salumifici Italiani SpA, εκπροσωπούμενοι από τους G. Forte και C. Marinuzzi, avvocati,
- η Regione Emilia-Romagna, εκπροσωπούμενη από τον G. Puliatti, avvocato,
- η Associazione fra Produttori per la Tutela del «Salame Felino», εκπροσωπούμενη από τους S. Magelli και A. Ballestrazzi, avvocati,

- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Ι. Χαλκιά και Β. Κοντόλαιμο καθώς και από τη Μ. Τασσοπούλου,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους R. Adam, επικουρούμενο από τον S. Fiorentino, avvocato dello Stato,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους C. Catta-briga και B. Doherty,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 7ης Μαΐου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2 της οδηγίας 2000/13/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2000, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των τροφίμων (ΕΕ L 109, σ. 29), των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 13, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ L 208, σ. 1), και του άρθρου 15, παράγραφος 2, της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του A. Severi, ενεργούντος ιδίω ονόματι καθώς και εξ ονόματος της Grandi Salumifici Italiani SpA (στο εξής: GSI), πρώην Cavazzuti e figli SpA, και της Regione Emilia-Romagna, όσον αφορά την επισήμανση των λουκάνικων και σαλαμιών τα οποία η GSI εμπορεύεται με την ονομασία «Salame tipo Felino».

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση

Η οδηγία 2000/13

- 3 Η τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2000/13 ορίζει τα εξής:

«Αντικείμενο της παρούσας οδηγίας πρέπει να είναι η θέσπιση των κοινοτικών κανόνων, γενικού και οριζοντίου χαρακτήρα που θα εφαρμόζονται στο σύνολο των τροφίμων που διατίθενται στο εμπόριο.»

- 4 Σύμφωνα με την έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2000/13:

«Κάθε ρύθμιση σχετική με την επισήμανση των τροφίμων πρέπει να βασίζεται, πριν απ' όλα, στην αρχή της πληροφόρησης και της προστασίας των καταναλωτών.»

5 Η όγδοη αιτιολογική σκέψη της ίδιας αυτής οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Μια λεπτομερής επισήμανση που αφορά την ακριβή φύση και τα χαρακτηριστικά των προϊόντων, η οποία επιτρέπει στον καταναλωτή να επιλέγει με πλήρη επίγνωση, είναι το καταλληλότερο μέσο, δεδομένου ότι δημιουργεί τα λιγότερα εμπόδια στην ελευθερία των συναλλαγών.»

6 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2000/13 προβλέπει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία αφορά την επισήμανση των τροφίμων που προορίζονται να παραδοθούν ως έχουν στον τελικό καταναλωτή, καθώς επίσης και ορισμένα ζητήματα σχετικά με την παρουσίαση και τη διαφήμισή τους.

[...]

3. Κατά την έννοια της παρούσης οδηγίας νοείται ως:

α) “επισήμανση”: οι μνείες, ενδείξεις, εμπορικά ή βιομηχανικά σήματα, εικόνες ή σύμβολα που αναφέρονται σ’ ένα τρόφιμο και φέρονται σε κάθε συσκευασία, έγγραφο, πινακίδα, ετικέτα, δακτύλιο ή περιλαίμια που συνοδεύουν ή αναφέρονται στο τρόφιμο αυτό

[...]».

7 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/13 ορίζει τα εξής:

«1. Η επισήμανση και οι τρόποι σύμφωνα με τους οποίους πραγματοποιείται δεν πρέπει:

α) να είναι φύσεως τέτοιας, ώστε να οδηγεί σε πλάνη τον αγοραστή, ιδίως:

i) ως προς τα χαρακτηριστικά του τροφίμου και ιδίως τη φύση, την ταυτότητα, τις ιδιότητες, την σύνθεση, την ποσότητα, τη διατηρησιμότητα, την καταγωγή ή προέλευση, τον τρόπο παρασκευής ή λήψεως,

[...]

3. Οι απαγορεύσεις ή οι περιορισμοί που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 εφαρμόζονται επίσης:

α) στην παρουσίαση των τροφίμων και ιδίως στο σχήμα ή στην όψη που δίνεται σ' αυτά ή στη συσκευασία τους, στο υλικό συσκευασίας που χρησιμοποιήθηκε, στον τρόπο που είναι [τοποθετημένα] καθώς επίσης και στο χώρο εκθέσεώς τους,

β) στη διαφήμιση.»

- 8 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας απαριθμεί εξαντλητικά όλες τις ενδείξεις που πρέπει να περιλαμβάνει υποχρεωτικά η επισήμανση των τροφίμων. Το σημείο 7 της ανωτέρω διατάξεως προβλέπει την αναγραφή του ονόματος ή της εμπορικής επωνυμίας και της διεύθυνσεως του κατασκευαστή ή του συσκευαστή ή ενός πωλητή εγκατεστημένου στο εσωτερικό της Κοινότητας, ενώ το σημείο 8 επιβάλλει την αναγραφή του τόπου καταγωγής ή προελεύσεως στις περιπτώσεις που η παράλειψη της ενδείξεως αυτής θα ήταν δυνατό να δημιουργήσει στον καταναλωτή εσφαλμένη εντύπωση σχετικά με τον πραγματικό τόπο καταγωγής ή προελεύσεως του τροφίμου.
- 9 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2000/13 ορίζει τα εξής:

«1. Η ονομασία πώλησης ενός τροφίμου είναι η ονομασία που προβλέπεται από τις κοινοτικές διατάξεις για το τρόφιμο αυτό.

- α) Ελλείψει κοινοτικών διατάξεων, η ονομασία πώλησης είναι η ονομασία που προβλέπεται από τις νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις που ισχύουν στο κράτος μέλος στο οποίο πραγματοποιείται η πώληση στον τελικό καταναλωτή ή στις μονάδες ομαδικής εστίασης.

Ελλείψει αυτών, η ονομασία πώλησης συνίσταται στην καθιερωμένη ονομασία που χρησιμοποιείται στο κράτος μέλος στο οποίο πραγματοποιείται η πώληση στον τελικό καταναλωτή ή στις μονάδες ομαδικής εστίασης ή σε μία περιγραφή του τροφίμου και, εφόσον είναι αναγκαίο, της χρήσης του, διατυπωμένης με επαρκή ακρίβεια ώστε να μπορεί ο αγοραστής να αντιλαμβάνεται την πραγματική φύση του προϊόντος και να το διακρίνει από άλλα με τα οποία θα ήταν δυνατόν να το συγχέει.

[...]»

Ο κανονισμός 2081/92

- 10 Μολονότι το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται, με την απόφαση περί παραπομπής, στον κανονισμό (ΕΚ) 510/2006 του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2006, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ L 93, σ. 12), ο οποίος καταργεί τον κανονισμό 2081/92, από τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης προκύπτει ότι ο εν λόγω κανονισμός 510/2006 δεν έχει εφαρμογή στη διαφορά αυτή. Αντιθέτως, λόγω της ημερομηνίας κατά την οποία η ιταλική αστυνομία επέβαλε κυρώσεις στην Cavazzuti e figli SpA, πρέπει να εφαρμοσθεί ο κανονισμός 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 2796/2000 της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2000 (ΕΕ L 324, σ. 26, στο εξής: κανονισμός 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί).
- 11 Ο κανονισμός 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, θεσπίζει τους κανόνες προστασίας των ονομασιών προελεύσεως (ΠΟΠ) και των γεωγραφικών ενδείξεων (ΠΓΕ) των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων. Η προστασία αυτή, η οποία παρέχεται οσάκις υπάρχει σχέση μεταξύ των χαρακτηριστικών προϊόντος και της γεωγραφικής προελεύσεώς του, παρέχεται χάρη σε μια κοινοτική διαδικασία καταχωρίσεως.
- 12 Η τέταρτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, ορίζει ότι, «λόγω της πληθώρας των προϊόντων που διατίθενται στην αγορά και της πολλαπλότητας των πληροφοριών που παρέχονται γι' αυτά, ο καταναλωτής πρέπει, προκειμένου να κάνει καλύτερα την επιλογή του, να διαθέτει σαφείς και σύντομες πληροφορίες που θα τον ενημερώνουν επακριβώς για την καταγωγή του προϊόντος».

- 13 Η πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, ορίζει τα εξής:

«[εκτιμώντας] ότι τα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα υπόκεινται, όσον αφορά την επισήμανσή τους, στους γενικούς κανόνες που θεσπίζονται στην Κοινότητα, και ιδίως βάσει της οδηγίας [200/13]ᾧ, δεδομένης της ιδιοτυπίας τους, πρέπει να θεσπιστούν συμπληρωματικές ειδικές διατάξεις για τα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα που προέρχονται από μια οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή».

- 14 Σύμφωνα με την έβδομη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, «ένα πλαίσιο κοινοτικών κανόνων που θα περιλαμβάνει ένα καθεστώς προστασίας, θα επιτρέψει στις γεωγραφικές ενδείξεις και στις ονομασίες προέλευσης να αναπτυχθούν λόγω του ότι το πλαίσιο αυτό θα εγγυάται, με μια πιο ενιαία θεώρηση, ίσους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των παραγωγών προϊόντων που δικαιούνται αυτών των ενδείξεων, και θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη αξιοπιστία αυτών των προϊόντων στα μάτια των καταναλωτών.»

- 15 Δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται με την επιφύλαξη άλλων ειδικών κοινοτικών διατάξεων.

- 16 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, ορίζει τα εξής:

«Οι ονομασίες που έχουν καταστεί κοινές δεν καταχωρούνται.

Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ως “ονομασία που έχει καταστεί κοινή” νοείται το όνομα ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου το οποίο, αν και

αναφέρεται στον τόπο ή την περιοχή όπου το εν λόγω γεωργικό προϊόν ή τρόφιμο έχει παραχθεί αρχικά ή [τεθεί σε εμπορία], έχει πλέον καταστεί κοινό όνομα ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου.

Για να διαπιστωθεί αν ένα όνομα έχει καταστεί κοινό, λαμβάνονται υπόψη όλοι οι παράγοντες, και ιδίως:

- η υφισταμένη κατάσταση στο κράτος μέλος από το οποίο προέρχεται το όνομα και στις περιοχές κατανάλωσης,
- η κατάσταση που επικρατεί σε άλλα κράτη μέλη,
- η οικεία, εθνική ή κοινοτική, νομοθεσία.

Εάν, κατά την εφαρμογή της διαδικασίας των άρθρων 6 και 7, μια αίτηση καταχώρισης απορρίπτεται διότι μια ονομασία έχει καταστεί κοινή, η Επιτροπή δημοσιεύει την απόφαση αυτή στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.»

- 17 Το άρθρο 5 του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, περιγράφει τη διαδικασία την οποία πρέπει να ακολουθεί το κράτος μέλος εφόσον έχει υποβληθεί αίτηση καταχώρισεως. Η παράγραφος 5 του εν λόγω άρθρου 5 ορίζει τα εξής:

«Το κράτος μέλος ελέγχει εάν η αίτηση είναι αιτιολογημένη και τη διαβιβάζει στην Επιτροπή [...] εάν κρίνει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του παρόντος κανονισμού.

Το εν λόγω κράτος μέλος μπορεί στο εθνικό επίπεδο να χορηγήσει στη διαβιβαζόμενη ονομασία προστασία κατά την έννοια του παρόντος κανονισμού καθώς και, ενδεχομένως, περίοδο προσαρμογής μόνον προσωρινά από την ημερομηνία διαβίβασης[...]

Η προσωρινή εθνική προστασία τερματίζεται από την ημερομηνία κατά την οποία λαμβάνεται απόφαση καταχώρισης δυνάμει του παρόντος κανονισμού. [...]

[...]»

- 18 Το άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, ορίζει ότι «[ο]ι προστατευόμενες ονομασίες δεν μπορούν να μεταπέσουν σε κοινές».

Η εθνική κανονιστική ρύθμιση

- ¹⁹ Κατά το άρθρο 2 του νομοθετικού διατάγματος 109, της 27ης Ιανουαρίου 1992, με το οποίο μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο i, της οδηγίας 79/112/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1978, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση και την παρουσίαση των τροφίμων που προορίζονται για τον τελικό καταναλωτή καθώς επίσης και τη διαφήμισή τους (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/024, σ. 33), οι διατάξεις του οποίου περιέχονται πλέον στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο i, της οδηγίας 2000/13, η οποία κατάργησε και αντικατέστησε την οδηγία 79/112 (στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 109/92):

«1. Η επισήμανση και οι τρόποι σύμφωνα με τους οποίους πραγματοποιείται σκοπούν στην διασφάλιση της ορθής και διαφανούς πληροφορήσεως του καταναλωτή. Πρέπει να διενεργούνται έτσι ώστε:

- a) να μην οδηγούν τον αγοραστή σε πλάνη ως προς τα χαρακτηριστικά του τροφίμου και, ιδίως, ως προς τη φύση, την ταυτότητα, την ποιότητα, τη σύνθεση, την ποσότητα, τη δυνατότητα διατηρήσεως, την καταγωγή ή την προέλευση, τον τρόπο παρασκευής ή λήψεως του εν λόγω τροφίμου»

[...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- ²⁰ Η GSI, η οποία εδρεύει στη Modena, παρασκευάζει και εμπορεύεται λουκάνικα και σαλάμια.

- 21 Στις 12 Δεκεμβρίου 2002, η δημοτική αστυνομία του Μιλάνου απηύθυνε στον A. Severi, προσωπικώς και υπό την ιδιότητά του ως νομίμου εκπροσώπου της εν λόγω εταιρίας, την κατηγορία της παραβάσεως του άρθρου 2 του νομοθετικού διατάγματος 109/92, περί της επισημάνσεως, της παρουσιάσεως και της διαφημίσεως των τροφίμων, στην οποία φέρεται ότι υπέπεσε η εταιρία αυτή, δεδομένου ότι εμπορεύθηκε σαλάμι παραγόμενο στη Modena, στην επισήμανση του οποίου αναγράφεται «Salame tipo Felino».
- 22 Η έκθεση περί διαπιστώσεως της παραβάσεως επισημαίνει, αφενός, ότι, επί της επίμαχης στην κύρια δίκη επισημάνσεως, η λέξη «tipo» (τύπου) είναι γραμμένη με υπερβολικά μικρούς, για να είναι επαρκώς ορατοί, χαρακτήρες και, αφετέρου, ότι οι λοιπές ενδείξεις τις οποίες φέρει η ετικέτα αφορούν αποκλειστικώς και μόνον τα υλικά, την επωνυμία και την έδρα της παραγωγού επιχειρήσεως, χωρίς κανένα πληροφοριακό στοιχείο ως προς τον τόπο παραγωγής ή ως προς το γεγονός ότι αυτός συμπίπτει με την έδρα της παραγωγού επιχειρήσεως. Η έκθεση καταλήγει ότι, υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών, η επισήμανση του προϊόντος μπορεί να παραπλανήσει τον καταναλωτή ως προς την καταγωγή και την προέλευση του σαλαμιού, διότι δεν καθιστά δυνατό τον σαφή και ορθό προσδιορισμό της προελεύσεως του προϊόντος, η οποία νοείται ως ο τόπος μετατροπής και συσκευασίας του κρέατος. Συγκεκριμένα, η ονομασία «Salame tipo Felino» παραπέμπει σε μια παραδοσιακή μέθοδο παραγωγής και σε έναν τόπο παραγωγής —το έδαφος του Δήμου Felino, που βρίσκεται στην Emilia-Romagna, στην επαρχία Πάρμας—, γεγονός το οποίο δεν ανταποκρίνεται στα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης, δεδομένου ότι στην υπόθεση αυτή πρόκειται περί τροφίμου παραχθέντος στη Modena, η οποία βρίσκεται επίσης στην Emilia-Romagna, αλλά στην επαρχία Modena.
- 23 Βάσει των διαπιστώσεων της εκθέσεως της δημοτικής αστυνομίας του Μιλάνου, η Regione Emilia-Romagna επέβαλε, στις 16 Μαΐου 2006, στον A. Severi δικοικητικό πρόστιμο ύψους 3 108,33 ευρώ, λόγω παραβάσεως του άρθρου 2 του νομοθετικού διατάγματος 109/92.
- 24 Με την απόφασή της, η οποία ενστερνίζεται την ερμηνεία της δημοτικής αστυνομίας, η Regione Emilia-Romagna έκρινε ότι η ονομασία «Salame Felino» προσδιόριζε ένα αυθεντικό και αντιπροσωπευτικό προϊόν, χαρακτηριστικό του εδάφους του Δήμου Felino. Δεδομένου ότι τα χαρακτηριστικά που προσδίδονται στο Salame Felino δεν εντοπίζονται σε όλα τα αλλαντικά που παρασκευάζονται με βάση παρεμφερή συνταγή, αλλά προέρχονται από άλλες περιοχές ή παρασκευάζονται με βάση «βιομηχανικές» μεθόδους παραγωγής, δεν αρκεί, προς αποκλεισμό κάθε κινδύνου συγχύσεως στην αντίληψη του καταναλωτή, να προστεθεί η μνεία «tipo». Συνεπώς, η επίμαχη στην κύρια δίκη επισήμανση μπορεί να παραπλανήσει τον καταναλωτή όσον

αφορά τον τόπο παρασκευής του επιδίκου προϊόντος και να μην παράσχει ως εκ τούτου στον εν λόγω καταναλωτή τη δυνατότητα να προβεί στις αγορές του έχοντας πλήρη επίγνωση της καταστάσεως.

- 25 Ο Α. Severi προσέφυγε κατά του διοικητικού προστίμου της 16ης Μαΐου 2006 ενώπιον του Tribunale civile di Modena. Προς στήριξη της προσφυγής του, υποστήριξε ότι το άρθρο 2 της οδηγίας 2000/13, που μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο με το άρθρο 2 του νομοθετικού διατάγματος 109/92, το οποίο θεωρείται ότι προβλέπει τέτοιους τρόπους επισημάνσεως των τροφίμων ώστε να μην παραπλανάται ο καταναλωτής ως προς την καταγωγή και την προέλευση του προϊόντος, έπρεπε να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με άλλες κοινοτικές διατάξεις και ιδίως με τον κανονισμό 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η οδηγία 2000/13 δεν περιέχει ορισμό των εννοιών της καταγωγής και της προελεύσεως, το περιεχόμενο των εννοιών αυτών ορίζεται στον κανονισμό 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί.
- 26 Η Regione Emilia-Romagna απέρριψε τα επιχειρήματα αυτά, επικαλούμενη τον αυτοτελή χαρακτήρα του άρθρου 2 της οδηγίας 2000/13, για την ερμηνεία του οποίου δεν είναι αναγκαία η παραπομπή στον κανονισμό 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, και το οποίο έχει εφαρμογή σε κάθε περίπτωση αντιφάσεως μεταξύ του αναγραφόμενου στην ετικέτα τόπου και του πραγματικού τόπου παραγωγής, είτε η υπό εξέταση ονομασία προελεύσεως είναι προστατευόμενη είτε όχι.
- 27 Το Tribunale civile di Modena δεν έκρινε πειστική τη βασιζόμενη στην αυτοτέλεια του άρθρου 2 της οδηγίας 2000/13 επιχειρηματολογία της Regione Emilia-Romagna. Συγκεκριμένα, το Tribunale, δεχόμενο την άποψη της προσφεύγουσας της κύριας δίκης, έκρινε ότι η έννοια της καταγωγής και της προελεύσεως δεν μπορούσε να περιοριστεί στον τόπο όπου βρίσκεται η εγκατάσταση παραγωγής, αλλά έπρεπε να στηριχτεί στις προσδοκίες τις οποίες ο καταναλωτής συναρτά προς το τοπωνύμιο όσον αφορά τον τύπο προϊόντος και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του. Επομένως, προκειμένου να διαπιστώσει αν η επισήμανση του επίμαχου στην κύρια δίκη προϊόντος έπρεπε να θεωρηθεί παραπλανητική, το αιτούν δικαστήριο έκρινε ότι ήταν αναγκαίο να οριστεί νομικώς η ονομασία «Salame Felino». Έκρινε επίσης ότι ήταν αναγκαίο να εξακριβωθεί αν η ονομασία αυτή παρέπεμπε σε συνταγή παρασκευής ή σε τύπο προϊόντος και, συνεπώς, αποτελούσε κοινή ονομασία ή αν παρέπεμπε στις ιδιότητες, στα χαρακτηριστικά και στη φήμη που οφείλονται αποκλειστικώς στο

γεωγραφικό περιβάλλον καταγωγής και, συνεπώς, αποτελούσε αληθή ονομασία προελεύσεως, υπό την έννοια του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί.

28 Εξάλλου, λόγω της υπάρξεως συλλογικού σήματος αποτελούμενου από τη μνεία «Salame Felino», το αιτούν δικαστήριο έκρινε αναγκαίο να καθορίσει ποιες ήσαν οι αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ του σήματος αυτού και της ονομασίας που χρησιμοποιούνταν καλόπιστα επί δεκαετία τουλάχιστον από επιχειρηματίες εγκατεστημένους εκτός του Δήμου Felino.

29 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, το Tribunale civile di Modena αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν το άρθρο 3, παράγραφος 1, και το άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2081/92 (νυν άρθρα 3, παράγραφος 1, και 13, παράγραφος 2, του κανονισμού 510/2006) σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του νομοθετικού διατάγματος 109/92 (άρθρο 2 της οδηγίας 2000/13) την έννοια ότι η περιλαμβάνουσα γεωγραφικές αναφορές ονομασία ενός τροφίμου ως προς την οποία έχει “απαγορευθεί” ή έστω ανασταλεί, εντός του οικείου κράτους μέλους, η υποβολή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή της προτάσεως καταχωρίσεώς της ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ, κατά την έννοια των ανωτέρω κανονισμών, πρέπει να θεωρείται ως κοινή ονομασία, τουλάχιστον καθ’ όλο το διάστημα κατά το οποίο εκκρεμούν τα αποτελέσματα της “απαγορεύσεως” ή της “αναστολής” αυτής;

2) Έχουν το άρθρο 3, παράγραφος 1, και το άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 2081/92 (νυν άρθρα 3, παράγραφος 1, και 13, παράγραφος 2, του κανονισμού 510/2006), σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του νομοθετικού διατάγματος 109/92 (άρθρο 2 της οδηγίας 2000/13), την έννοια ότι η ονομασία ενός τροφίμου που παραπέμπει συνειρμικά σε ορισμένο τόπο και δεν έχει καταχωριστεί ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ, υπό την έννοια των ανωτέρω κανονισμών, μπορεί να χρησιμοποιείται θεμιτώς στην ευρωπαϊκή αγορά από τους παραγωγούς που τη χρησιμοποιούσαν καλόπιστα και συνεχώς, επί μεγάλο χρονικό διάστημα, πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 2081/92 (νυν κανονισμού 510/2006) και μετά την έναρξη ισχύος του;

- 3) Έχει το άρθρο 15, παράγραφος 2, της οδηγίας 89/104 [...], την έννοια ότι ο δικαιούχος συλλογικού σήματος το οποίο διακρίνει τρόφιμο και περιλαμβάνει γεωγραφική αναφορά δεν επιτρέπεται να εμποδίζει τους παραγωγούς προϊόντος που έχει τα ίδια χαρακτηριστικά να το προσδιορίζουν χρησιμοποιώντας ονομασία παρόμοια με την περιλαμβανόμενη στο συλλογικό σήμα, εφόσον οι παραγωγοί αυτοί προέβαιναν σε καλόπιστη και συνεχή χρήση της εν λόγω ονομασίας επί μεγάλο χρονικό διάστημα πριν από την ημερομηνία καταχώρισεως του συλλογικού αυτού σήματος;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- ³⁰ Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, ουσιαστικώς, να διευκρινισθεί αν η γεωγραφική ονομασία ως προς την οποία έχει απαγορευθεί ή ανασταλεί εντός του οικείου κράτους μέλους η υποβολή αιτήσεως καταχωρίσεως της ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ πρέπει να θεωρείται ως κοινή ονομασία, τουλάχιστον καθ' όλο το χρονικό διάστημα κατά το οποίο εξακολουθούν να εκκρεμούν τα αποτελέσματα της εν λόγω απαγορεύσεως ή αναστολής.
- ³¹ Κατ' αρχάς, υπενθυμίζεται ότι το πρώτο ερώτημα, του οποίου το παραδεκτό αμφισβητούν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, οφείλεται στην επιχειρηματολογία που προέβαλε η GSI στο πλαίσιο της προσφυγής της κατά του προστίμου που της επιβλήθηκε λόγω παραβάσεως του άρθρου 2 του νομοθετικού διατάγματος 109/92.
- ³² Προς στήριξη της προσφυγής της, με την οποία επιχείρησε να αποδείξει ότι η επισήμανση των σαλαμιών που εμπορεύεται υπό την ονομασία «Salame tipo Felino» δεν είναι παραπλανητική, υπό την έννοια του άρθρου 2 του νομοθετικού διατάγματος 109/92, η GSI προέβαλε διττή επιχειρηματολογία.

- 33 Η GSI ισχυρίζεται, κατ' αρχάς, ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη επισήμανση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως παραπλανητική, δεδομένου ότι η ονομασία «Salame tipo Felino» πρέπει να θεωρείται κοινή, υπό την έννοια του άρθρου 3 του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί. Περαιτέρω, η GSI ισχυρίζεται ότι η ονομασία «Salame tipo Felino» έπρεπε να θεωρείται κοινή καθόσον, εξάλλου, δύο ενώσεις τοπικών παραγωγών υπέβαλαν αίτηση καταχωρίσεως της ονομασίας «Salame felino» ως ΠΓΕ και καθόσον, κατά την ημερομηνία επιβολής της επίμαχης στην κύρια δίκη κυρώσεως, δεν είχε ακόμη εκδοθεί απόφαση επί της αιτήσεως αυτής.
- 34 Το αιτούν δικαστήριο θεώρησε ως αποδειχθέν το πρώτο σκέλος της επιχειρηματολογίας της GSI και, κατά συνέπεια, παρέπεμψε στο Δικαστήριο μόνον το δεύτερο σκέλος της επιχειρηματολογίας, το οποίο αποτελεί αντικείμενο του πρώτου ερωτήματος.
- 35 Πάντως, τόσο η Ιταλική Κυβέρνηση όσο και η Επιτροπή αμφισβητούν την άποψη ότι ο χαρακτήρας της ονομασίας «Salame tipo Felino» ως κοινής ονομασίας, υπό την έννοια του άρθρου 3 του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, ασκεί επιρροή στην εκτίμηση του παραπλανητικού χαρακτήρα της επισημάνσεως, υπό την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2000/13. Ισχυρίζονται ότι το υποβληθέν ερώτημα που αφορά τη νομική βαρύτητα της καθεαυτό ονομασίας είναι απαράδεκτο, διότι δεν συνδέεται με τη διαφορά της κύριας δίκης, η οποία αφορά τον παραπλανητικό χαρακτήρα της επισημάνσεως των προϊόντων που φέρουν αυτή την ονομασία.
- 36 Συνεπώς, πριν υπεισέλθει στην ουσία του υποβληθέντος ερωτήματος, το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί επί του παραδεκτού του ερωτήματος αυτού.

Επί του παραδεκτού του ερωτήματος

- 37 Κατά παγία νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 234 ΕΚ, απόκειται κατ' αρχήν στα εθνικά δικαστήρια που έχουν επιληφθεί διαφοράς να εκτιμήσουν τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής τους αποφάσεως όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλουν στο Δικαστήριο.

Εντούτοις, το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να απαντήσει σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου, ιδίως εφόσον προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης και, συνεπώς, δεν ανταποκρίνεται σε πραγματική ανάγκη επιλύσεως της εν λόγω διαφοράς (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Ιουνίου 1999, C-421/97, *Tarantik*, Συλλογή 1999, σ. I-3633, σκέψη 33, και της 15ης Ιουνίου 2000, C-393/04 και C-41/05, *Air Liquide Industries Belgium*, Συλλογή 2006, σ. I-5293, σκέψη 24).

38 Βεβαίως, επιβάλλεται να υπογραμμισθεί ότι ο χαρακτήρας μιας ονομασίας ως κοινής ονομασίας, υπό την έννοια του άρθρου 3 του κανονισμού 2081/92 όπως έχει τροποποιηθεί, δεν αποκλείει εκ προοιμίου τον ενδεχόμενο παραπλανητικό χαρακτήρα, υπό την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2000/13, της επισημάνσεως των προϊόντων που φέρουν την ανωτέρω ονομασία. Όπως υπογραμμίζει η γενική εισαγγελέας στα σημεία 53 και 54 των προτάσεών της, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες ο καταναλωτής θα μπορούσε πράγματι να παραπλανηθεί από την αναγραφή κοινής ονομασίας στην ετικέττα του προϊόντος, λαμβανομένων υπόψη των εγγενών χαρακτηριστικών της επισημάνσεως του εν λόγω προϊόντος. Επομένως, το γεγονός ότι η εκ μέρους ενός παραγωγού χρήση κοινής ονομασίας, εξ ορισμού μη προστατευόμενης, δεν συνιστά παράβαση του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια ότι το συμφέρον των καταναλωτών, προστατευόμενο από την οδηγία 2000/13, διασφαλίζεται οπωσδήποτε.

39 Ωστόσο, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, η νομική βαρύτητα της ονομασίας και ιδίως ο ενδεχόμενος χαρακτήρας της ως κοινής ονομασίας αποτελεί ένα από τα στοιχεία το οποίο, χωρίς να είναι από μόνο του καθοριστικό, μπορεί να λαμβάνεται λυσιτελώς υπόψη κατά την εκτίμηση του παραπλανητικού χαρακτήρα της επισημάνσεως.

40 Συγκεκριμένα, η Επιτροπή, προκειμένου να προσδιορίσει αν μια ονομασία έχει χαρακτήρα κοινής ονομασίας, πρέπει να λαμβάνει υπόψη ορισμένους παράγοντες και, ιδίως, δυνάμει του άρθρου 3 του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, την «υφισταμένη κατάσταση στο κράτος μέλος από το οποίο προέρχεται το όνομα και στις περιοχές κατανάλωσης». Το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να λάβει και αυτό υπόψη τους παράγοντες αυτούς προκειμένου να κρίνει αν η επισημάνση του οικείου προϊόντος μπορεί να παραπλανήσει τον καταναλωτή, υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/13.

- 41 Επομένως, είναι ουσιώδες για το αιτούν δικαστήριο, στο πλαίσιο της εκτιμήσεως την οποία θα πρέπει να πραγματοποιήσει ως προς τον ενδεχομένως παραπλανητικό χαρακτήρα της επισημάνσεως του επιμάχου την κύρια δίκη προϊόντος, να γνωρίζει αν η επίμαχη στην κύρια δίκη ονομασία έχει χαρακτήρα κοινής ονομασίας.
- 42 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το υποβληθέν ερώτημα δεν στερείται προδήλως επιρροής για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης και, κατά συνέπεια, είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

- 43 Κατ' αρχάς, επισημαίνεται ότι το πρώτο ερώτημα, όπως εκτίθεται στην απόφαση περί παραπομπής, αναφέρεται σε δύο πραγματικά περιστατικά. Αφενός, η ονομασία «Salame Felino» έχει αποτελέσει αντικείμενο αιτήσεως καταχωρίσεως ως ΠΟΠ ή ως ΠΓΕ, υπό την έννοια του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, και, αφετέρου, οι ιταλικές αρχές απαγόρευσαν ή τουλάχιστον εμπόδισαν τη διαβίβαση της αιτήσεως αυτής στην Επιτροπή ή τουλάχιστον την ανέστειλαν.
- 44 Από τον συνδυασμό του άρθρου 5, παράγραφοι 4 και 5, του άρθρου 6, παράγραφοι 2 έως 5, και του άρθρου 3, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, προκύπτει ότι η Επιτροπή είναι, εν τέλει, η μόνη αρμόδια προκειμένου να αποφαινεται επί των αιτήσεων καταχωρίσεως που της υποβάλλουν οι εθνικές αρχές, είτε παρέχοντάς τους την προστασία που ζήτησαν είτε, αντιθέτως, αρνούμενη μια τέτοια προστασία, με την αιτιολογία, ενδεχομένως, ότι η επίμαχη ονομασία έχει χαρακτήρα κοινής ονομασίας. Επομένως, το γεγονός ότι η υποβολή της αιτήσεως καταχωρίσεως απαγορεύθηκε ή ανεστάλη καθώς και οι λόγοι της εν λόγω απαγορεύσεως ή αναστολής ουδόλως θα μπορούσαν να επηρεάσουν την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο υποβληθέν ερώτημα.
- 45 Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο, αναφερόμενο στο άρθρο 3, παράγραφος 1, και στο άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, ερωτά κατ' ουσίαν μήπως υπάρχει, ενδεχομένως, τεκμήριο ως προς τον χαρακτήρα της

ονομασίας ως κοινής ήδη πριν από την έκδοση της αποφάσεως της Επιτροπής, από της καταθέσεως της αιτήσεως καταχωρίσεως, και μάλιστα τουλάχιστον κατά το διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας υποβολής της αιτήσεως αυτής και της ημερομηνίας διαβίβασεως της αιτήσεως στην Επιτροπή εκ μέρους των εθνικών αρχών.

⁴⁶ Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο, αναφερόμενο στο άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, ζητεί προφανώς να διεκρινισθεί αν η *a contrario* ερμηνεία της διατάξεως αυτής καταλήγει σε τέτοιου είδους τεκμήριο.

⁴⁷ Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τούτο δεν ισχύει. Το άρθρο 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, ορίζει ότι οι (ήδη) προστατευόμενες ονομασίες δεν μπορούν να καταστούν κοινές. Βεβαίως, συνάγεται κατ' αντιδιαστολήν από τη διάταξη αυτή ότι οι ονομασίες που δεν προστατεύονται ακόμη, διότι αποτελούν αντικείμενο αιτήσεως καταχωρίσεως, μπορούν να καταστούν κοινές ονομασίες, εφόσον δεν το απαγορεύει η ήδη ισχύουσα προστασία.

⁴⁸ Ωστόσο, από αυτή την *a contrario* ερμηνεία δεν μπορεί να συναχθεί τίποτε περισσότερο από το απλό ενδεχόμενο η επίμαχη ονομασία να έχει καταστεί κοινή ονομασία. Αντιθέτως, βάσει της εν λόγω ερμηνείας δεν μπορεί να συναχθεί ότι πρέπει να τεκμαίρεται ότι οι μη προστατευόμενες ακόμη ονομασίες, για τις οποίες έχει υποβληθεί αίτηση καταχωρίσεως, αποτελούν κοινές ονομασίες.

⁴⁹ Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, ερμηνευόμενα από κοινού δεν έχουν την έννοια ότι η ονομασία που αποτελεί αντικείμενο αιτήσεως καταχωρίσεως πρέπει να θεωρείται ως κοινή ονομασία, εν αναμονή της ενδεχόμενης διαβίβασεως της αιτήσεως καταχωρίσεως στην Επιτροπή.

- 50 Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται από το περιεχόμενο της έννοιας της κοινής ονομασίας, όπως διευκρινίζεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, η ονομασία ενός προϊόντος καθίσταται κοινή ονομασία ως αποτέλεσμα μιας αντικειμενικής διαδικασίας, κατά το πέρας της οποίας η ονομασία αυτή, μολονότι περιέχει την αναφορά στον γεωγραφικό τόπο όπου το εν λόγω γεωργικό προϊόν ή τρόφιμο παρήχθη ή τέθηκε σε εμπορία αρχικά, έχει καταστεί το κοινό όνομα του εν λόγω προϊόντος (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2005, C-465/02 και C-466/02, Γερμανία και Δανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-9115, σκέψεις 75 έως 100, καθώς και της 26ης Φεβρουαρίου 2008, C-132/05, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2008, σ. I-957, σκέψη 53).
- 51 Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη ονομασία αποτελεί αντικείμενο αιτήσεως καταχωρίσεως πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν ασκεί, αυτό καθεαυτό, επιρροή στη έκβαση μιας τέτοιας αντικειμενικής διαδικασίας κατόπιν της οποίας η ονομασία καθίσταται κοινή ή αποσυνδέεται από τον τόπο.
- 52 Επιπλέον, επισημαίνεται ότι η θέσπιση τεκμηρίου περί του ότι μια ονομασία έχει καταστεί κοινή, λόγω της υποβολής αιτήσεως καταχωρίσεως, αντιβαίνει στους σκοπούς του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί.
- 53 Συγκεκριμένα, το σύστημα καταχωρίσεως των ονομασιών ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ το οποίο θέσπισε ο κανονισμός 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, ανταποκρίνεται συγχρόνως στην επιταγή περί προστασίας του καταναλωτή, η οποία απορρέει από την τέταρτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, και στην ανάγκη διατήρησης του καλόπιστου ανταγωνισμού μεταξύ παραγωγών, όπως προκύπτει από την έβδομη αιτιολογική σκέψη του εν λόγω κανονισμού. Η αναγνώριση του κοινού χαρακτήρα της ονομασίας αποκλείει, εξ ορισμού, την παροχή τέτοιας προστασίας. Επομένως, το να τεκμαίρεται ότι έχει καταστεί κοινή, λόγω της υποβολής αιτήσεως καταχωρίσεως, μια ονομασία η οποία, όπως αποδεικνύεται εν τέλει, δεν έχει καταστεί κοινή, μπορεί να διακυβεύσει την υλοποίηση των δύο προαναφερθέντων σκοπών. Επομένως, η αναγνώριση του κοινού χαρακτήρα μιας ονομασίας δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη καθ' όλο το διάστημα πριν από την απάντηση της Επιτροπής επί της αιτήσεως καταχωρίσεως.

- 54 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, έχουν την έννοια ότι η περιλαμβάνουσα γεωγραφικές αναφορές ονομασία ενός τροφίμου, η οποία έχει αποτελέσει αντικείμενο αιτήσεως καταχωρίσεως της ως ΠΟΠ ή ως ΠΓΕ, υπό την έννοια του εν λόγω κανονισμού, δεν πρέπει να θεωρείται ως κοινή ονομασία, εν αναμονή της ενδεχόμενης διαβίβασης της αιτήσεως καταχωρίσεως στην Επιτροπή εκ μέρους των εθνικών αρχών. Δεν μπορεί να τεκμαίρεται ο κοινός χαρακτήρας της ονομασίας, υπό την έννοια του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, καθόσον η Επιτροπή δεν έχει αποφανθεί επί της αιτήσεως καταχωρίσεως της ονομασίας, ενδεχομένως απορρίπτοντάς την με τη συγκεκριμένη αιτιολογία ότι η εν λόγω ονομασία έχει καταστεί κοινή.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 55 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, ουσιαστικώς, να διευκρινισθεί αν τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της οδηγίας 2000/13, έχουν την έννοια ότι η ονομασία ενός τροφίμου που παραπέμπει συνειρμικά σε ορισμένο τόπο και δεν έχει καταχωριστεί ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ, υπό την έννοια των ανωτέρω κανονισμών, μπορεί να χρησιμοποιείται θεμιτώς από τους παραγωγούς που προβαίνουν σε καλόπιστη και συνεχή χρήση της τόσο πριν όσο και μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 2081/92.

Επί του παραδεκτού του ερωτήματος

- 56 Η Ιταλική Κυβέρνηση και η Associazione fra Produttori per la Tutela del «Salame Felino» υποστηρίζουν ότι το δεύτερο αυτό ερώτημα είναι απαράδεκτο. Ειδικότερα, η κυβέρνηση αυτή ισχυρίζεται ότι το εν λόγω ερώτημα δεν ασκεί επιρροή ως προς το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, λόγω του ότι καμία κοινοτική ή εθνική διάταξη αφορώσα την επισήμανση των προϊόντων δεν λαμβάνει υπόψη την καλή πίστη του επιχειρηματία που διέθεσε στην αγορά προϊόν το οποίο φέρει παραπλανητική επισήμανση.

- 57 Επιβάλλεται ωστόσο η διαπίστωση ότι το επιχείρημα αυτό, το οποίο αφορά την ουσία του ερωτήματος, δεν μπορεί να ασκεί επιρροή όσον αφορά το παραδεκτό του.

Επί της ουσίας

- 58 Κατ' αρχάς, υπενθυμίζεται ότι, όπως υπενθύμισε και η γενική εισαγγελέας με το σημείο 49 των προτάσεων της, παρά την ύπαρξη διαφορών μεταξύ της οδηγίας 2000/13 και του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, τόσο όσον αφορά τους σκοπούς τους όσο και όσον αφορά την έκταση της προστασίας της οποία παρέχουν, η αναγραφή γεωγραφικών ενδείξεων την επισήμανση των τροφίμων μπορεί, σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, να εμπίπτει ταυτόχρονα στο πεδίο εφαρμογής και των δύο αυτών νομοθετημάτων.
- 59 Ωστόσο, στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο καλείται να αποφανθεί απλώς και μόνον επί του ζητήματος αν, υπό το πρίσμα του άρθρου 2 του νομοθετικού διατάγματος 109/92, το οποίο μεταφέρει το άρθρο 2 της οδηγίας 2000/13 στο εσωτερικό δίκαιο, η GSI μπορεί να παραπλάνησε τον καταναλωτή αναγράφοντας, στην επισήμανση των προϊόντων τα οποία εμπορεύεται, την ονομασία «Salame tipo Felino». Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν το γεγονός ότι η επίμαχη ονομασία, η οποία δεν έχει καταχωρισθεί ως ΠΟΠ ή ως ΠΓΕ, χρησιμοποιείται καλόπιστα και συνεχώς, επί μεγάλο χρονικό διάστημα, από τους παραγωγούς που τη χρησιμοποιούν ασκεί επιρροή στην εκτίμηση του παραπλανητικού χαρακτήρα της επίμαχης στην κύρια δίκη επισημάνσεως.
- 60 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατ' αρχήν, δεν απόκειται στο Δικαστήριο να αποφανθεί επί του ζητήματος αν η επισήμανση ορισμένων προϊόντων μπορεί να παραπλανήσει τον αγοραστή ή τον καταναλωτή ή να επιλύσει το ζήτημα αν μια ονομασία πωλήσεως έχει ενδεχομένως παραπλανητικό χαρακτήρα. Το καθήκον αυτό απόκειται στο εθνικό δικαστήριο, ακόμη κι αν πρόκειται για διατάξεις κατ' ουσίαν πανομοιότυπες με διατάξεις του κοινοτικού δικαίου (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 1998, C-210/96, Gut Springenheide και Tusky, Συλλογή 1998, σ. I-4657, σκέψη 30, και της 12ης Σεπτεμβρίου 2000, C-366/98, Geffroy, Συλλογή 2000, σ. I-6579, σκέψεις 18 και 19). Ωστόσο, το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί προδικαστικής παραπομπής, μπορεί, ενδεχομένως, να παράσχει διευκρινίσεις, προκειμένου να καθοδηγήσει το εθνικό δικαστήριο στην απόφασή του (προπαρατεθείσα απόφαση Geffroy, σκέψη 20).

- 61 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο εθνικός δικαστής, προκειμένου να εκτιμήσει αν μια ένδειξη η οποία αναγράφεται σε μια επισήμανση είναι παραπλανητική, πρέπει κυρίως να βασίζεται στην τεκμαιρόμενη προσδοκία, όσον αφορά την εν λόγω ένδειξη, του μέσου καταναλωτή, που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος ως προς την καταγωγή, την προέλευση και την ποιότητα που συνδέεται με το τρόφιμο, το δε ουσιώδες είναι να μην παραπλανάται ο καταναλωτής και να μην ωθείται να πιστεύει, εσφαλμένα, ότι το προϊόν έχει καταγωγή, προέλευση ή ποιότητα διαφορετικές από τις πραγματικές (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 6ης Ιουλίου 1995, C-470/93, Mars, Συλλογή 1995, σ. I-1923, σκέψη 24 Gut Springenheide και Tusky, προπαρατεθείσα, σκέψη 31, καθώς και της 13ης Ιανουαρίου 2000, C-220/98, Estée Lauder, Συλλογή 2000, σ. I-117, σκέψη 30).
- 62 Μεταξύ των στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την εκτίμηση του ενδεχομένως παραπλανητικού χαρακτήρα της επίμαχης στην κύρια δίκη επισήμανσεως, η διάρκεια χρήσεως της ονομασίας αποτελεί αντικειμενικό στοιχείο που θα μπορούσε να τροποποιήσει τις προσδοκίες του σώφρονος καταναλωτή. Αντιθέτως, η ενδεχόμενη καλή πίστη του κατασκευαστή ή του εμπόρου λιανικής, η οποία αποτελεί υποκειμενικό στοιχείο, δεν μπορεί να επηρεάσει την αντικειμενική εντύπωση την οποία δημιουργεί στον καταναλωτή η αναγραφή μιας γεωγραφικής ονομασίας στην ετικέτα.
- 63 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της οδηγίας 2000/13, έχουν την έννοια ότι η περιλαμβανόμενη γεωγραφική αναφοράς ονομασία ενός τροφίμου, η οποία δεν έχει καταχωρισθεί ως ΠΟΠ ή ως ΠΓΕ, μπορεί θεμιτώς να χρησιμοποιείται, υπό την προϋπόθεση ότι η επισήμανση του προϊόντος το οποίο φέρει την κατά τα άνω ονομασία, δεν παραπλανά τον μέσο καταναλωτή, που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος. Προκειμένου να κρίνουν αν τούτο συμβαίνει, τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τους τη διάρκεια της χρήσεως της ονομασίας. Αντιθέτως, η ενδεχόμενη καλή πίστη του κατασκευαστή ή του εμπόρου λιανικής δεν ασκεί επιρροή προς τούτο.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- ⁶⁴ Με το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατ' ουσίαν αν, βάσει της οδηγίας 89/104, ο δικαιούχος συλλογικού σήματος το οποίο διακρίνει τρόφιμο και περιλαμβάνει γεωγραφική αναφορά πανομοιότυπη προς την επίμαχη στην κύρια δίκη ονομασία μπορεί να αντισταχθεί στη χρήση της εν λόγω ονομασίας.
- ⁶⁵ Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι αυτό το τρίτο ερώτημα είναι απαράδεκτο, κατά το μέτρο που η υποβληθείσα στην κρίση του εθνικού δικαστηρίου υπόθεση δεν αφορά τα συλλογικά σήματα. Η εν λόγω κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η Regione Emilia-Romagna, η οποία επέβαλε την επίμαχη στην κύρια δίκη κύρωση στη GSI, δεν είναι η ίδια δικαιούχος κανενός σήματος και, εξάλλου, δεν ισχυρίζεται ότι η GSI προσέβαλε τα δικαιώματα από οποιοδήποτε συλλογικό σήμα. Εξάλλου, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ιταλική Κυβέρνηση διερωτάτο μόνον ως προς το αν η επισήμανση «Salame tipo Felino», όπως τη χρησιμοποιεί η GSI, μπορούσε να παραπλανήσει τον καταναλωτή ως προς την πραγματική καταγωγή του επιμάχου προϊόντος. Παρά την παρέμβαση στη διαδικασία μιας ενώσεως τοπικών παραγωγών, δικαιούχου ενός συλλογικού σήματος «Salame Felino», δεν προβλήθηκε το επιχείρημα της ενδεχόμενης προσβολής των δικαιωμάτων από ένα συλλογικό σήμα στην υπόθεση επί της οποίας έπρεπε να αποφανθεί το αιτούν δικαστήριο.
- ⁶⁶ Υπενθυμίζεται ότι, κατά παγία νομολογία η οποία υπομνήσθηκε στη σκέψη 37 της παρούσας αποφάσεως, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντά στο δικαστήριο που του υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 234 ΕΚ, όταν τα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν δεν έχουν προδήλως καμία σχέση με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαδικασίας της κύριας δίκης και, επομένως, δεν ανταποκρίνονται σε αντικειμενική ανάγκη για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.
- ⁶⁷ Δεν αμφισβητείται ότι το αιτούν δικαστήριο καλείται να αποφανθεί, στο πλαίσιο της διαφοράς που υποβάλλεται στην κρίση του, αποκλειστικώς και μόνον επί του ζητήματος αν η επισήμανση των σαλαμίων που ονομάζονται «Salame tipo Felino» μπορεί να παραπλανά τους καταναλωτές και, κατά συνέπεια, να συνιστά παράβαση των εθνικών διατάξεων περί μεταφοράς της οδηγίας 2000/13 στο εσωτερικό δίκαιο.

- 68 Επομένως το ζήτημα αν ο δικαιούχος συλλογικού σήματος το οποίο διακρίνει τρόφιμο και περιλαμβάνει γεωγραφική αναφορά πανομοιότυπη προς την επίμαχη στην κύρια δίκη ονομασία μπορεί να αντιταχθεί στη χρήση της εν λόγω ονομασίας στερείται προδήλως επιρροής για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης και πρέπει, κατά συνέπεια, να κηρυχθεί απαράδεκτο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 69 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 13, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων, όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 2796/2000 της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2000, έχουν την έννοια ότι η περιλαμβάνουσα γεωγραφικές αναφορές ονομασία ενός τροφίμου, η οποία έχει αποτελέσει αντικείμενο αιτήσεως καταχωρίσεως της ως προστατευόμενης ονομασίας προελεύσεως ή ως προστατευόμενης γεωγραφικής ενδείξεως, υπό την έννοια του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό 2796/2000, δεν πρέπει να θεωρείται ως κοινή ονομασία, εν αναμονή της ενδεχόμενης διαβίβασεως της αιτήσεως καταχωρίσεως στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εκ μέρους των εθνικών αρχών. Δεν μπορεί να τεκμαίρεται ο κοινός χαρακτήρας της ονομασίας, υπό την έννοια του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό 2796/2000, καθόσον η Επιτροπή δεν έχει αποφανθεί επί της αιτήσεως καταχωρίσεως της ονομασίας, ενδεχομένως απορρίπτοντάς την με τη συγκεκριμένη αιτιολογία ότι η εν λόγω ονομασία έχει καταστεί κοινή.

- 2) Τα άρθρα 3, παράγραφος 1, και 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 2081/92, όπως έχει τροποποιηθεί με τον κανονισμό 2796/2000, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της οδηγίας 2000/13/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2000, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των τροφίμων, έχουν την έννοια ότι η περιλαμβάνουσα γεωγραφικές αναφορές ονομασία ενός τροφίμου, η οποία δεν έχει καταχωρισθεί ως προστατευόμενη ονομασία προελεύσεως ή ως προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη, μπορεί θεμιτώς να χρησιμοποιείται, υπό την προϋπόθεση ότι η επισήμανση του προϊόντος το οποίο φέρει την κατά τα άνω ονομασία, δεν παραπλανά τον μέσο καταναλωτή, που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος. Προκειμένου να κρίνουν αν τούτο συμβαίνει, τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τους τη διάρκεια της χρήσεως της ονομασίας. Αντιθέτως, η ενδεχόμενη καλή πίστη του κατασκευαστή ή του εμπόρου λιανικής δεν ασκεί επιρροή προς τούτο.

(υπογραφές)